

MAUR ESTEVA, ABAT DE POBLET
I ABAT GENERAL DE L'ORDE DEL CÍSTER

"No som guardians de despulles reials"

Maur Esteva (Gironella, 1933) hauria passat a la història com l'abat de la restauració de Poblet, si no fos que el setembre de l'any passat els seus companys de tot el món el van posar al capdavant de l'orde. Fins al 2005.

Entrevistar Maur Esteva no va ser fàcil. Va caldre un anar i venir de fax, la recerca d'un *introducció* adequat, i esperar una de les seves breus estades a Poblet entre viatge i viatge. Com si xalés fent-nos patir una mica més, el dia que finalment ens vam trobar cara a cara al claustre del monestir ens deixà anar, molt seriós, que no volia que li féssim fotos i que preferia contestar les preguntes per escrit. Gairebé una invitació a marxar. Però només era una tàctica. L'imponent abat va tesar la corda fins on va voler per després anar-la afluint, a poc a poc. Al cap d'una llarga passejada sota un sol de justícia pel perímetre interior de la muralla, el primer d'entre els monjos blancs cedí i ens convidà a pujar al despatx. I no solament contestà totes les preguntes del món, ans aguantà sense queixar-se una interminable sessió fotogràfica. Vam deixar la Conca pensant que, darrere el seu rostre hermètic, hi ha una persona plena de bondat.

—Dom Maur, per què Poblet?

—Les decisions que et porten a un monestir no sempre són les mateixes que t'hi fan romandre. Encara era un infant que vaig conèixer Poblet i la Conca de Barberà gràcies a una geografia de Catalunya que es deia *Àlbum Meravella*, on hi havia fotografies del monestir. Anys després vaig saber que, a Poblet, hi

tornava a haver monjos després de la destrucció del segle passat. I quan va arribar el moment de decidir-me vaig pensar: Poblet. La veritat és que ni en aquells moments inicials ni després, sobre aquestes decisions, certesa absoluta, ningú no en té gens; no sents una veu en *off* que et diu: "Deixa la terra del teu pare i vés a aquella que jo et mostraré". Això només passa a la Bíblia i a les pel·lícules.

—Com definiríeu això que se'n diu vocació?

—No ho sé, també diuen que hi intervenen els àngels... Jo no crec en els àngels amb aletes i aquestes coses, però sí que crec que en el moment menys pensat una emoció et pot portar cap a allò que és bo. Imagina't un pare de família que vol deixar la dona i els fills, de nit agafa la maleta per tocar el dos i quan ja és a la porta del carrer troba una criatura plorant perquè el seu pare l'ha deixat; pensarà que algun dia els seus fills poden plorar de la mateixa manera i farà marxa enrere. Aquell nen és un àngel per a ell. Cal saber llegir.

—No tothom deu ser apte per a la vida que porta un monjo...

—Si una persona és sorda i no sap ni un borrall d'anglès no pot ser aviador, per molt que li agradin els avions. Doncs si una persona vol ser monjo i no pot passar sense viure la seva afectivitat en tota la seva dimensió o no pot viure en comunitat per causa

"No veig que Poblet hagi de ser allò que fou, o que és, el mausoleu de Lenin a la plaça Roja de Moscou."

del seu temperament, no pot anar a un lloc on estem tots en contacte gairebé com les processionàries.

—*Quants aspirants a cistercencs hi ha avui a tot el món?*

—Cent onze novicis i trenta-set novícies.

—*I amb aquestes xifres s'assegura el relleu generacional de l'orde?*

—Mentre hi hagi continuïtat, sí. Hem passat èpoques molt pitjors. Al segle passat a Europa només quedaven trenta monestirs, comptant-hi tots els ordes, i després va venir la represa. També cal dir una cosa: allò va ser una destrucció *ab extra*, que va venir de fora, provocada per circumstàncies polítiques. Però ara la destrucció ha vingut de dins, *ab intra*, ha estat l'autodestrucció de moltes coses. Per tant, aquesta és molt més perillosa.

—*De què viu Poblet?*

—Tenim la vinya, tenim els ingressos de la gent que ve aquí i demana una postal, o terracuita, o alguna cosa d'obsequi per a un familiar o un amic..., també tenim el que ens volen donar les persones que vénen a l'hosteria del monestir.

—*No puc resistir la curiositat. Quin és el pressupost anual de Poblet?*

—No ho sé, ni ganes.

—*Si no ho sabeu vos...*

—No, només sé coses concretes. Sé, per exemple, que l'enllumenat exterior i interior de Poblet, que no és necessari per a la comunitat, costa una pila de diners... Nosaltres no necessitem la llum que hi ha ara dins l'església per veure'ns-hi, ni tampoc que la plaça sigui il·luminada. Però bé, s'ha d'acceptar que Poblet és un topònim amb 850 anys d'història, i hi ha uns aspectes arquitectònics, arqueològics, artístics, que fan que Poblet susciti un interès especial.

—*N'hi ha que són més que un club i potser Poblet és més que un monestir...*

—Quan diem que el Barça és més que un club cal preguntar què vol dir això. Poblet és un monestir i prou. I Sant Benet defineix el monestir dient que és "casa de Déu", "obrador de bones obres" i "escola de servei del Senyor".

—*Per a molta gent és més que un monestir.*

—Perquè es pensen que Poblet ha de fer una funció que no és pas la seva. Un monestir és una comunitat d'homes que cerquen Déu en l'ofici diví, en l'obediència i en la col·laboració pel bé comú, reben l'hoste com si fos el Crist, participen en la passió de Jesucrist per la paciència suportant les febleses dels germans, tant les del cos com les de l'ànima... Això és un monestir, i res més. Si en aquesta acollida hi ha aquells qui volen veure romànic i gòtic, continua essent un monestir. Ara bé, si ha de ser el símbol nacional, no. Perquè no va ser pas fundat per a això. No som guardians de despulles reials, ni de paperassa, sinó senzillament una comunitat. I si hi ha paperots és perquè els hi han volguts portar. Això no vol dir que no haguem de tenir un diàleg amb la cultura, que hi ha de ser. Però de cultura, n'hi ha inflació, de filòlegs, n'hi ha inflació, de tot, n'hi ha inflació, i en canvi de monjos no n'hi ha, d'inflació. Si en un moment donat

no hi hagués inflació de tot això i calgués fer una suplència, hom ho faria com una suplència.

—*Voleu dir que en temps de dificultats sí que seria justificat que Poblet fes aquestes altres funcions?*

—Però en aquest cas seria una suplència, una obra de misericòrdia.

—*La branca central del nacionalisme català actual ha lligat molt el seu pensament amb el fet religiós, i curiosament vos els dieu que van errats...*

—Catalunya és cristiana des del seu naixement, i això es veu en la reconquesta, que a mesura que avança crea parròquies i monestirs, parròquies i monestirs. Per tant, les arrels cristianes de Catalunya són indubtables. Ara bé, d'aquí a això altre, no. Hi ha gent que veu els ossos d'aquests reis com uns talismans, uns tòtems. Curt i ras: no veig que el monestir de Poblet, pel fet d'haver-hi els reis enterrats, hagi de ser allò que és, o fou, el mausoleu de Lenin a la Plaça Roja de Moscou.

—*La contundència amb què en parreu fa pensar que en algun moment us heu sentit agredit per tot aquest assumpte...*

—Potser sí. En una època determinada potser hom es va pensar que si a Poblet hi havia enterrats els reis havia de ser símbol d'alguna cosa. No veig pas que ningú vagi a fer cap manifestació a l'Escorial. Em sembla molt bé que vagin al Pi de les Tres Branques, però no pas a un monestir.

—*I no creieu que en el seu moment el president Tarradellas va utilitzar políticament Poblet?*

—Jo no ho vaig entendre mai així. De la nostra relació amb ell, en vaig fer una altra lectura. Ell em va explicar que pocs dies abans de marxar a l'exili havia vingut a Poblet, que estava en molt mal estat, i que aquesta era una de les darreres imatges que conservava de Catalunya. Deia que per aquest motiu li feia una especial il·lusió d'ajudar a reconstruir-lo.

—*Però és sabut que Tarradellas va intentar clavar una bufetada a Montserrat a través de Poblet.*

—Més aviat diria que, a Poblet, ell hi va trobar un camp per a fer coses i a la vegada oferir el missatge públic que ell no anava contra l'església. Aquesta és la lectura que en faig jo. Perquè no ho va fer amb Montserrat? Suposo que perquè nosaltres sortíem de més de cent anys de runes, i hi havia molta feina a fer en la reconstrucció. Si ell té aquesta intenció i em parla del cimbori, jo faré unes orelles com unes antenes, perquè això s'ha de restaurar. Va ser la síntesi de dos interessos, els seus i els de la nostra comunitat. I d'aquesta síntesi, en va sortir el cimbori restaurat, i tantes coses més. El meu objectiu ha estat únicament la restauració de la casa.

—*I la veritat és que us n'heu sortit força bé. Heu aconseguit centenars de milions de pessetes dels poders públics, i diem centenars conscients que segurament fem curts.*

—No els he comptats pas. No m'hi he fixat, en això, perquè tampoc no volia que em vingués el mal de pedra. Quan vaig veure l'oportunitat de completar la restauració vaig pensar que m'hi havia de llançar perquè qui vingués darrere meu no hagués de passar

la vergonya que jo he hagut de passar demanant diners ça i lla.

—*Un altre personatge molt lligat a Poblet fou Josep Pla. Com el va conèixer?*

—A mi, m'agradava molt la seva literatura, havia llegit pràcticament tota la seva Obra Completa. I un dia, quan ja era abat, vaig decidir que m'agradaria de conèixer-lo. M'hi vaig presentar, li vaig demanar que escrigués la Guia de Poblet i ho va acceptar. I així va ser. Jo li deia: "Se'n recorda d'aquella pàgina del seu llibre tal, on deia que...", i ell em contestava "Bah, bah, no en feu cas del que escric, només ho faig per conservar la llengua". Quan el vaig conèixer ja tornava de tot.

—*Pla i Tarradellas s'assemblaven?*

—No, res a veure.

—*L'operació de llançament d'un vi de qualitat amb el nom de Poblet com lliga amb l'esperit monàstic?*

—Lliga perfectament. Els cistercencs del segle XII, que van fundar aquest monestir, volien viure com els deixebles de Jesucrist, però de seguida es van adonar que no podien llaurar la terra, fer la litúrgia i acollir els hostes tot a la vegada. Per no haver de recórrer a esclaus i criats, van decidir d'admetre religiosos que ho farien tot com ells, però no serien monjos. Els anomenaven germans conversos, i eren els encarregats de fer la feina de la terra. Això es va anar arrossegant durant segles fins al Concili Vaticà II, que diu que només hi haurà una classe de monjos i religiosos, tots amb els mateixos drets i deures. Nosaltres ens hi vam apuntar de seguida, però se'ns va plantejar el problema novament: i la feina, qui la farà? Finalment vaig decidir d'adreçar-me a la casa Torres i a Codorniu, i els vaig dir: "Els germans conversos han de ser vostès. Nosaltres hi posem el nom i la terra, i vostès fan la feina, distribueixen i venen amb el nom del monestir". Els va interessar, i ja està.

—*Per cert, el vi que preneu a taula és de les vinyes del monestir?*

—No, és el vi normal de la gent de la Conca, el de la cooperativa. Però és molt aspre i jo no en bec a penes, perquè m'hi haig de posar molta aigua.

—*Abans de començar l'entrevista, m'explicàveu que l'abat general del Císter no té un poder gaire gran.*

—No tinc poder ni sobre les persones ni sobre els diners dels monestirs. L'abat general convoca i presideix el Capítol General i el Definitori, visita els monestirs dels abats presidents i fa allò que li demanin els monestirs. No tinc poder de fer nomenaments ni de posar ni treure abats. El poder està en els abats de cada monestir, que són triats per la comunitat, i en els abats presidents, que són els abats d'aquells monestirs que han fet fundacions de nous monestirs, que passen a dependre del monestir-pare.

—*Una estructura confederal...*

—Sí, jo l'he posada moltes vegades com a exemple del que podria ser una bona organització de l'estat espanyol. La subsidiaritat aplicada al màxim.

Eduard Voltas

